

УДК 94(477.85)»1917»(093.2)

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/44-1-2>

Василь ІЛЬНИЦЬКИЙ,

orcid.org/0000-0002-4969-052X

доктор історичних наук, професор,
завідувач кафедри історії України

Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка
(Дрогобич, Львівська область, Україна),

доцент кафедри мобілізаційної, організаційно-штатної, кадрової роботи та оборонного планування
Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного
(Львів, Україна) *vilnickiy@gmail.com*

Микола ГЛІБІЩУК,

orcid.org/0000-0002-3829-9736

кандидат історичних наук,

асистент кафедри всесвітньої історії

Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
(Чернівці, Україна) *m.hlibischuk@chnu.edu.ua*

СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ НАСТРОЇ БУКОВИНСЬКИХ СЕЛЯН У РОКИ ПЕРШОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ (ЗА ДОКУМЕНТАМИ ДЕРЖАВНОГО АРХІВУ ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ)

У статті аналізуються й публікуються дев'ять документів (за 22 лютого, 14 березня, 18 травня, 24 травня, 17 червня, 22 червня, 16 липня, 13 серпня) – так званих клопотань місцевих жителів до царської адміністрації, а пізніше – до уповноважених Тимчасового уряду щодо повернення засланих углиб Росії родичів додому. Зокрема, декілька таких клопотань, а також відповідей на них з боку чинної російської адміністрації пропонуються до ознайомлення. Мета статті – проаналізувати та опублікувати нововиявлені документи (із Державного архіву Чернівецької області), що відображають суспільно-політичні настрої та загальне становище буковинського селянства у роки Першої світової війни. Методологія дослідження опирається на принципи історизму, науковості, застосування джерелознавчих методів, авторської об'єктивності, використовується метод внутрішньої критики джерел. Наукова новизна полягає у тому, що до наукового обігу вперше вводяться дев'ять нововіднайдених документів. Висновки. Таким чином, публікований нами матеріал, який міститься в архівних фондах Чернівецької області, є яскравою ілюстрацією тих типових соціальних і економічних проблем, з якими стикалося населення буковинського краю на завершальному етапі Першої світової. Ці джерела можна інтерпретувати не тільки як характеристику повсякденних труднощів населення Буковини в той час, але як підтвердження його суспільно-політичних поглядів, а головне, існування тут традиційного суспільства, яке відрізняється від модерного (індустріального) перш за все зовсім іншим шляхом мислення (*the way of think*) людей, а не наявністю розвинутої індустрії. Документи публікуємо мовою оригіналу з дотриманням необхідних археографічних вимог.

Ключові слова: джерелознавство, селянство, суспільно-політичні погляди, Чернівецька область, Кіцманський, Вишницький, Снятинський повіти.

Vasyl ILNYTSKYI,

orcid.org/0000-0002-4969-052X

PhD hab. (History), Associate Professor;

Head of the Department of Ukraine's History

Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University

(Drohobych, Lviv region, Ukraine),

Associate Professor at the Department of Mobilization, Organizational, Staffing, Human Resources and
Defense Planning

National Academy of Land Forces named after Petro Sahaidachnyi

(Lviv, Ukraine) *vilnickiy@gmail.com*

Mykola HLIBISCHUK,

orcid.org/0000-0002-3829-9736

PhD (History),

Assistant Professor at the Department of World History

Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University

(Chernivtsi, Ukraine) (*m.hlibischuk@chnu.edu.ua*)

SOCIAL AND POLITICAL ATTITUDES OF THE BUKOVINSKY PEASANTS IN THE YEARS OF THE FIRST WORLD WAR (ACCORDING TO THE DOCUMENTS OF THE STATE ARCHIVE OF THE CHERNOVITSK REGION)

The article analyzes and publishes nine documents (for February 22, March 14, May 18, May 24, June 17, June 22, July 13, August 13) – the so-called petitions of local residents to the tsarist administration, and later to the representatives

of the Provisional Government on the return of relatives exiled deep into Russia to their homes. In particular, several such petitions, as well as the answers to them on the part of the current Russian administration, are offered for familiarization. The purpose of the article is to analyze and publish newly discovered documents (from the State Archives of the Chernivtsi region) reflecting the socio-political attitudes and the general situation of the Bukovinian peasantry during the First World War. The research methodology is based on the principles of historicism, scientific nature, the use of source research methods, author's objectivity, the method of internal criticism of sources is used. The scientific novelty lies in the fact that nine newly acquired documents are introduced into scientific circulation for the first time. Conclusions. Thus, the material published by us, contained in the archives of the Chernivtsi region, is a vivid illustration of those typical social and economic problems that the population of the Bukovyna region faced at the final stage of the world war. These sources can be interpreted not only as a characteristic of the everyday difficulties of the population of Bukovina at that time, but as confirmation of their socio-political views, and most importantly, the existence of a traditional society here, which, first of all, differs from the modern (industrial) one in a completely different way of thinking. the way of think) people, not the presence of a developed industry. We publish the documents in the original language in compliance with the necessary archaeological requirements.

Key words: source study, peasantry, socio-political views, Chernivtsi region, Kitsmansky, Vizhnitsky, Snyatyn districts.

Постановка проблеми. Для населення Буковини Перша світова війна стала справжньою катастрофою. Тричі лінія фронту змінювалася і територію краю по черзі контролювали то російські, то австрійські війська. Кожна така зміна влади, своєю чергою, супроводжувалася не лише руйнуваннями внаслідок бойових дій, але й переслідуванням категорій населення, лояльних до цесаря (з боку росіян) чи до царя (з боку австрійців).

Здавалося б, що ця тематика є досить добре вивченою, особливо якщо взяти до уваги те, що в Державному архіві Чернівецької області зберігається велика кількість фондів, які охоплюють період Великої війни. Однак чимала їх частина залишається неопублікованою, а тому маловідомою для ознайомлення й досі. До них належать так звані клопотання місцевих жителів до царської адміністрації, а пізніше – до уповноважених Тимчасового уряду щодо повернення засланих углиб Росії родичів додому. Декілька таких клопотань, а також відповідей на них з боку чинної російської адміністрації пропонуються до ознайомлення.

Аналіз досліджень. Слід зазначити, що проблематикою подій Великої війни 1914–1918 рр. і революції на Буковині активно займалися українські науковці, зокрема В. Ботушанський (Ботушанський, 2008; 2013; 2018) І. Буркут (Буркут, 2018), О. Добржанський і В. Старик (Добржанський, Старик, 2008; 2009; 2009), І. Піддубний (Піддубний, 2000; 2013), С. Осачук (Осачук, 2005) та інші дослідники. Їхні наукові напрацювання є доволі численними. Перераховані вище історики, базуючись на архівних матеріалах, зуміли відтворити доволі детальну історію буковинського краю у добу Першої світової і перших повоєнних років Перш за все їх цікавили ключові події війни та революційного часу, роль окремих інституцій у цих процесах, національні спільноти тощо. Однак у їхньому дослідницькому фокусі перебували революційні тенденції загалом на території Буковини у 1918 році, але не участь буковинських селян у цих подіях.

Мета статті – проаналізувати та опублікувати нововиявлені документи (із Державного архіву Чернівецької області), що стосуються суспільно-політичних поглядів і становища буковинського селянства в роки Першої світової війни.

Виклад основного матеріалу. У статті публікуємо документи, в яких розкриваються питання складних умов повсякденного життя мешканців Буковини та Галичини в роки Першої світової війни. Так, у *першому документі* висловлювалося прохання начальника Снятинського повіту (13 серпня 1917 р.) від Семена Мурмилюка (мешканця села Видинова Снятинського повіту) до начальника Снятинського повіту, щоб його синові Михайлові (який перебував у Київській губернії) надали відпустку для повернення додому для збору урожаю. У *другому документі* чернівецький губернатор (22 лютого 1917 р.) просив начальника Чернівецького повіту відповісти селянину с. Волока Стефану Унгурану у відповідь на його клопотання про дозвіл його синові Нестору, висланому вглиб Росії, повернутися додому, що воно не може бути задоволене до особливого розпорядження вищого військового командування про повернення всіх військовозобов'язаних. Незважаючи на це, із нього необхідно було стягнути гербовий збір (у сумі двох рублів) та передати у канцелярію губернатора для погашення на його прохання. *Третій документ* – відповідь чернівецькому губернатору (24 травня 1917 р.) «Штабу при Властном Комиссаре Временного Правительства в Галиции и Буковине» (начальник штабу – генерал-майор Поліванов, старший ад'ютант – капітан Духонін) про відмову в клопотанні мешканці с. Маморниці Катерині Андрусак у короткотерміновій відпустці її чоловікові Ільї. Наступний – *четвертий документ* – від чернівецького губернатора надійшов лист комісаріату начальника Кавказької туземної дивізії (17 червня 1917 р.), що в серпні 1915 р. у с. Самушин за розпорядженням командного складу дивізії мешканець цього села Яків Спринчинат заарештований та висланий

углиб Росії. Відповідно, через клопотання родичів губернатор клопотав про пошук його на цій території. *П'ятий та шостий документи* – Штаб при обласному комісарі тимчасового уряду в Галичині та Буковині (18 травня 1917 р.) писав Чернівецькому губернатору прохання дозволити оголосити мешканці с. Княже Пелагії Мошук та мешканці с. Виженка Анні Клим, що клопотання про дозвіл на відпустку їхнім військовополоненим чоловікам не можуть бути задоволені. *Сьомий документ* – прохання (14 березня 1917 р.) Чернівецькому генерал-губернатору від учительки с. Мишин Марії Григорцової про дозвіл її чоловікові Мелентію, колишньому завідувачу школи с. Мишин, виселеному 11 грудня 1914 р. у м. Ульяновськ (Росія), повернутися назад у рідне село. Мотивувала своє прохання наявністю трьох малолітніх дітей, виконання господарських функцій, обов'язків завідувача школи. Аналогічне прохання (у *восьмому документі*) до начальника Снятинського повіту від Петра Мойсяка (мешканця с. Видинів) про повернення його сина Василя, який як військовополонений перебував у Київській губернії, у відпустку додому для допомоги у зборі врожаю родині (мотивував своє прохання відсутністю часу через виконання обов'язків старости села, важкою хворобою дружини та опікою за родинами своїх трьох старших синів, котрі несли воєнну службу) (16 липня 1917 р.). Останній, *дев'ятий*

документ – прохання в юридичну комісію виконавчого суспільного комітету від австрійського підданого Ізраїля Гессінга (22 червня 1917 р.) про дозвіл на повернення його синові Леопольду повернутися у м. Чернівці. Син у листопаді 1914 р. разом зі своїми товаришами-рекрутами пішов у Коломию, але дорогою був заарештований російськими військовиками та відправлений на Сибір, у 1915 р. переведений у Воронізьку губернію, у 1916 р. – Курську, 1917 р. – Донську область (Ясіновські Рудники № 6). Батько аргументував своє прохання життєвими складнощами, хворобою дружини, відсутністю ресурсів для прожиття.

Висновки. Таким чином, публікований нами матеріал, який міститься в архівних фондах Чернівецької області, є яскравою ілюстрацією тих типових соціальних і економічних проблем, з якими стикалося населення буковинського краю на завершальному етапі Першої світової. Ці джерела можна інтерпретувати не тільки як характеристику повсякденних труднощів населення Буковини в той час, але як підтвердження його суспільно-політичних настроїв, а головне, існування тут традиційного суспільства, яке відрізняється від модерного (індустріального) перш за все зовсім іншим шляхом мислення (the way of think) людей, а не наявністю розвиненої індустрії. Документи публікуємо мовою оригіналу з дотриманням необхідних археографічних вимог.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ботушанський В. Революційні події на Буковині в листопаді 1918 року (до 95-річчя Народного віча українців Буковини 3 листопада 1918 р.). *Питання історії України*. Збірник наукових праць кафедри історії України Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. Чернівці : Технодрук, 2013. Т. 16. С. 224–226.
2. Ботушанський В. До питання про державницькі орієнтації українців Буковини восени 1918 р. (до 100-річчя Буковинського народного віча 3 листопада 1918 року). *Питання історії України*. Збірник наукових праць кафедри історії України Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. Чернівці : ЧНУ, 2018. Т. 20. С. 43–56.
3. Ботушанський В. Роль Українського крайового комітету в революційних подіях 1918 р. в Чернівцях (за спогадами О. Поповича та М. Кордуби). *Питання історії України*. 2008. Т. 11. С. 71–75.
4. Буркут І. Розпад Австро-Угорщини і формування нових держав Центральної та Східної Європи. Буковинське віче 3 листопада 1918 р. (Статті, документи, матеріали). Чернівці : Місто, 2018. С. 30–40.
5. Добржанський О., Старик В. Бажаємо до України! Змагання за українську державність на Буковині у спогадах очевидців (1914–1921 рр.). Одеса : Маяк, 2008. 1168 с.
6. Добржанський О., Старик В. Змагання за українську державність на Буковині (1914–1921 рр.): документи і матеріали. Чернівці: Чернівецька обласна друкарня, 2009. 514 с.
7. Добржанський О. Соборницькі прагнення українців Буковини восени 1918 р. *Український історичний журнал*. 2009. С. 28–38.
8. Піддубний І. Органи влади та державне управління на Буковині в період розпаду Австро-Угорщини та інтегрування краю до складу «Великої Румунії» (1918–1922 рр.). *Історична панорама* : Збірник наукових статей Чернівецького національного університету. Спеціальність «Історія». Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2013. Вип. 17. С. 64–96.
9. Піддубний І. А. Питання Бессарабії в українсько-румунських відносинах у 1918 році. Хроніка подій. *Зелена Буковина*. 2000. № 1–2. С. 44–56.
10. Осачук С. Соціальна динаміка і політичні орієнтації німців Буковини 1918–1940 рр. *Буковина 1918–1940 рр.: зовнішні впливи та внутрішній розвиток (Матеріали і документи)*. Чернівці : Зелена Буковина, 2005. С. 89–118.

REFERENCES

1. Botushans'kij V. Revoliutsiini podii na Bukovyni v lystopadi 1918 roku (do 95-richchia Narodnoho vicha ukraintsiv Bukovynu 3 lystopada 1918 r.) [Revolutionary events in Bukovina in November 1918 (to the 95th anniversary of the People's Council of Ukrainians of Bukovina November 3, 1918)] Pytannia istorii Ukrainy. Zb. nauk. pr. kafedry istorii Ukrainy Chernivetskoho nats. un-tu imeni Yuriiia Fedkovycha. Chernivtsi: Tekhnodruk, 2013. T. 16. S. 224–226. [in Ukrainian].

2. Botushans'kij V. Do pytannia pro derzhavnytski orientatsii ukrainsiv Bukovyny voseny 1918 r. (do 100-richchia Bukovynskoho narodnoho vicha 3 lystopada 1918 roku). [On the question of the state orientations of the Ukrainians of Bukovina in the autumn of 1918 (to the 100th anniversary of the Bukovina People's Council on November 3, 1918)]. Pytannia istorii Ukrainy. Zbirnyk naukovykh prats kafedry istorii Ukrainy Chernivetskoho natsionalnoho universytetu imeni Yuriiia Fedkovycha. Chernivtsi: ChNU, 2018. T. 20. S. 43–56. [in Ukrainian].

3. Botushans'kij V. Rol Ukrainskoho kraiovoho komitetu v revoliutsiinykh podiiakh 1918 r. v Chernivtsiakh (za spohadamy O. Popovycha ta M. Korduby) [The role of the Ukrainian National Committee in the revolutionary events of 1918 in Chernivtsi (according to the memoirs of O. Popovych and M. Korduba)]. Pytannia istorii Ukrainy. 2008. T. 11. S. 71–75. [in Ukrainian].

4. Burkut I. Rozpad Avstro-Uhorshchyny i formuvannia novykh derzhav Tsentralnoi ta Skhidnoi Yevropy. [The collapse of Austria-Hungary and the formation of new states in Central and Eastern Europe]. Bukovynske viche 3 lystopada 1918 r. (Statti, dokumenty, materialy). Chernivtsi: Misto, 2018. S. 30–40. [in Ukrainian].

5. Staryk V. Bazhaiemo do Ukrainy! Zmahannia za ukrainsku derzhavnist na Bukovyni u spohadakh ochevydtsiv (1914–1921 rr.). [We wish you to Ukraine! Eyewitness recollections of the struggle for Ukrainian statehood in Bukovina]. Odesa: Maiak, 2008. 1168 s. [in Ukrainian].

6. Dobrzhans'kij O., Starik V. Zmahannia za ukrainsku derzhavnist na Bukovyni (1914–1921 rr.): dokumenty i materialy. [Competition for Ukrainian statehood in Bukovina (1914–1921): documents and materials]. Chernivtsi: Chernivetska oblasna drukarnia, 2009. 514 s. [in Ukrainian].

7. Dobrzhans'kij, O. Sobornic'ki pragnennya ukraïnciv Bukovini voseni 1918 r. [Conciliar aspirations of the Ukrainians of Bukovina in the autumn of 1918] Ukraïns'kij istorichnij zhurnal. 2009. S. 28–38. [in Ukrainian].

8. Piddubnij I. Orhany vlady ta derzhavne upravlinnia na Bukovyni v period rozpadu Avstro-Uhorshchyny ta intehruvannia kraiu do skladu “Velykoi Rumunii” (1918–1922 rr.). [Authorities and public administration in Bukovina during the disintegration of Austria-Hungary and the integration of the region into the “Greater Romania” (1918–1922 Istorychna panorama: Zbirnyk naukovykh statei ChNU. Spetsialnist “Istoriia”. Chernivtsi: Chernivetskyi nats. un-t, 2013. Vip. 17. S. 64–96. [in Ukrainian].

9. Piddubnij I. A. Pytannia Bessarabii v ukrainsko-rumunskykh vidnosynakh u 1918 rotsi. Khronika podii. [The issue of Bessarabia in Ukrainian-Romanian relations in 1918. Chronicle of events]. Zelena Bukovyna. 2000. № 1–2. S. 44–56. [in Ukrainian].

10. Osachuk S. Sotsialna dynamika i politychni orientatsii nimtsiv Bukovyny 1918–1940 rr. [Social dynamics and political orientations of the Germans of Bukovina 1918–1940]. Bukovyna 1918–1940 rr.: zovnishni vplyvy ta vnutrishnii rozvytok (Materialy i dokumenty). Chernivtsi: Zelena Bukovyna, 2005. S. 89–118. [in Ukrainian].

Документ 1

Високоповажному Пану начальнику
Снятинського повіту
Семена Мурмилюк
жителя села Видинова
Прошення

Семен Мурмилюк жителя села Видинова Снятинського повіту, що посідає 4 акра поля, просить Високоповажного Пана начальника Снятинського повіту, щоби його синові Михайлові Мурмилюку воєнопленному, який знаходиться в Росії у губернії Київській, почта Козятин, дозволено прийти в отпуск додому задля зібрання збіжжя у полі і поправи господарства, бо у сім'ї лишився: Вищи згаданий Семен Мурмилюк літ 69 і його жінка Катерина Мурмилюк літ 551.

Просить Семен Мурмилюк

Начальник громади
Петро Мойсяк
13.08.1917

Державний архів Чернівецької області, ф. 27, оп. 1, спр. 5, арк. 27.

Документ 2

Черновицкий губернатор
22 февраля 1917
№ 6823

Начальнику Черновицкого уезда

Прошу Ваше Благородие крестьянину села Волока, Стефану Унгурияну, в ответ на его ходатайстве о разрешении его сыну Нестору Унгурияну, высланному в глыб России, вернуться на родину, что такое удовлетворения быть не может до особого распоряжения высших военных властей о возвращении всех военнообязанных.

Независимо сего, прошу взыскать с Стефана Унгурияна гербовый сбор в сумме двух рублей, который препроводить в мою канцелярию для погашения на его прошения.

Помощник Губернатора.

Державний архів Чернівецької області, ф. 27, оп. 1, спр. 5, арк. 64.

Документ 3

Штаб при Властном Комиссаре
Временного Правительства
в Галиции и Буковине
24 мая 1917 г.
№ 5378

Черновицкому губернатору

Прошу распоряжения Вашего об объявлении жительнице с. Маморницы Екатерине Андрусак, что ходатайство ее об разрешении военнопленному мужу ее Илье Андрусяку кратковременного отпуска удовлетворено не может быть.

Начальник штаба,
Генерал-майор Поливанов
Старший Адъютант,
Капитан Духонин
Державний архів Чернівецької області, ф. 27, оп. 1, спр. 5, арк. 89.

Документ 4

Временное Правительство
Черновицкий губернский комиссариат
17 июня 1917
№ 11981

Начальнику Кавказкой туземной дивизии

3 августа 1915 г. в с. Самушино, Коцманского уезда, по распоряжению командного состава дивизии, арестован житель названного села Яков Спринчинат и выслан вглубь России.

Нине, вследствие ходатайства родственников о сообщении, где в настоящее время находится названный Спринчинат, прошу сообщить не имеется ли в Вашем распоряжении сведения, куда именно выслан Спринчинат.

Державний архів Чернівецької області, ф. 27, оп. 1, спр. 5, арк. 71.

Документ 5

Штаб при
Областном Комиссаре
Временного Правительства
в Галиции и Буковине
18 мая 1917
№ 5130

Черновицкому губернатору

Прошу распоряжения объявить жительнице деревне Княже, Снятынскаго уезда, Пелагеи Мошукъ, что ходатайство ей об отпуске военнопленного мужа на работе удовлетворенно не может.

Державний архів Чернівецької області, ф. 27, оп. 1, спр. 5, арк. 91.

Документ 6

Штаб при
Областном Комиссаре
Временного Правительства
в Галиции и Буковине
18 мая 1917
№ 5131

Черновицкому губернатору

Прошу распоряжения объявить жительнице с. Выженки, Выжницкого уезда, Анне Климь, что ходатайства о разрешение военнопленному мужу ей отпуска удовлетворено быть не может.

Державний архів Чернівецької області, ф. 27, оп. 1, спр. 5, арк. 94.

Документ 7
Штаб Военного
Генерал-губернатора
Областей Австро-Венгрии
занятых по праву войны
14 марта 1917

Его Превосходительству
Черновицкому генерал-губернатору
Австрийской подданной учительницей
с. Мышина Марии Севериновны Григорцової

Прошение

Имею честь покорнейше просить ходатайства просить Вашего Превосходительства о разрешение мужу моему Мелентию Семенову Григорцову бывшему заведующему школы с. Мышина, находящемуся ныне в России в г. Симбирске (Узкий переулок Сборной ул. №18), куда он выслан по распоряжению властей еще 11 декабря 1914 г., возвратится обратно в с. Мышина, Печеньжинскаго уезда, Черновицкой губернии.

Позволяю себе ходатайствовать об этом введу того, что оставаться мне одной в семье, состоящей из трех душ детей, слишком тяжело, тем более в настоящие время в ввиду оставления службы второй учительницей школы в с. Мышина, так как единоличное заведование школой и одновременно выполнения обязанностей хозяйки и матери при малолетних детях – для меня будет непосильно.

Учительница с. Мышина
Мария Севериновна Григорцова.

Державний архів Чернівецької області, ф. 27, оп. 1, спр. 5, арк. 16.

Документ 8
До Високоповажного Пана
Начальника Снятинського повіту
Петра Мойсяка
Жителя села Видинова

Прошение

Петро Мойсяк житель села Видинова, Снятинського повіту, що посідає 20 десятин заробленого поля, просить Високоповажного Пана Начальника Снятинського повіту, шоби його синові Василеві Мойсякови военноплінному, котрий знаходиться тепер в Росії в губ. Київській, ферма Гармінського, почта Козятин, позволено прийти в от пуск домів для зібрання збіжа з поля і поправи господарства, бо з родини лишилися: Петро Мойсяк, котрий повнить обов'язки старости в селі Видинові і його жена Олена літ 60, котра знеможена хворобою, до праці цілком неспосібна, а надто підписаний обтяжений родиною своїх трох старших синів, котрі повнять военну службу.

Проситель Петро Мойсяк
Уряд громадський у Видинові, дня 16/VII. 1917.
Начальник громади Петро Мойсяк.

Державний архів Чернівецької області, ф. 27, оп. 1, спр. 5, арк. 13.

Документ 9
В Юридическую Коммисію Исполнительнаго Общественнаго Комитета
Австрийскаго подданнаго
Израиля Гессинга, жив.
По Векслеръ-гасса, д. №10,

Прошение

Въ ноябре месяце 1914 года мой сын Леопольд пошелъ со своими товарищами-рекрутами до Коломьи и не доходя несколько километров былъ арестованъ русскими военными властями и отправлен в Россію – Сибирь; въ 1915 году былъ переведенъ въ Воронежскую губернію, въ 1916 году – въ Курскую губ. и въ настоящемъ году переведенъ в Ясиновскіе Рудники №6, Станица Харциско, Донской области, где и по настоящее время находится. Зачто онъ аренъ и высланъ въ Россію мы ничего не знаемъ, но одно лишь онъ былъ в то время рекрутъ и пошелъ до своего войска – ргементъ №41. Доходитъ три рока какъ онъ страдаетъ совершенно напрасно, а я съ своей старой женкой еще больше страдаю – ни маю на что жить, кроме того, моя старая жена лежитъ въ постели больная и хотела бы предъ своею смертью увидеть сына Леопольда.

На основаніи изложеннаго прошу Юридическую Коммисію ходатайствовать передъ военнымъ начальствомъ разрешеніи моему сыну Леопольду возвратиться въ гор. Черновцы.

22 іюня 1917 года.

Державний архів Чернівецької області, ф. 27, оп. 1, спр. 5, арк. 137.